

FAKALAHKI KI HE KASETE 'A E PULE'ANGA TONGA

KASETE MAKEHE

Fika 18

Tusite 26 'Okatopa

2004

FANONGONONGO

LAO KI HONO PULE'I 'O E NGAahi TAULANGA

Kupu 13(2)

Ngaahi Totongi mo e Ngaahi Fakafuofua Totongi

'I he mafai kuo foaki 'i he Kupu 13(2) 'o e Lao ki Hono Pule'i (26 'o e 2001), kuo hanga ai 'e he Minisita 'i he loto ki ai 'a e Kapineta, 'O TU'UTU'UNI ko e ngaahi totongi taulanga ko ia 'oku fakamatala 'i he Tepile 'i lalo 'e fakahoko ia 'i he Pule'anga 'o kamata mei he 1 'o 'Okatopa, 2003.

TEPILE

Taulanga, Maama mo e Ngaue Pailate

Ko e kotoa 'o e ngaahi pa'anga ke totongi kuo pau ke fika'i 'i he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT) 'o e vaka takitaha. Ko e ngaahi totongi taulanga mo e totongi maama 'e hilifaki, 'o fakatautu ki he me'a 'e ngaue'aki ki ai, 'i he hu mai ki loto tu'oha taha kotoa pe pea kapau 'oku tau pe 'a e vaka 'i Tonga ni, ko e ngaahi totongi taulanga mo e totongi maama 'e hilifaki kakato ia hili 'a e mahina 'e 3 kotoa pe.

Ko e totongi pailate 'e hilifaki mavahe ki he ngaahi folau hu mai pea hilifaki mavahe mo e ngaahi folau hu atu pea kuo pau ke totongi 'o tatau ai pe pe 'oku ngaue pe ta'e ngaue ki ai ha pailate. Ko e totongi ma'ulalo taha ko e \$50 pea ko e totongi ma'olunga taha 'e tanaki atu ko e totongi mavahe ki he folau hu ki tu'a.

Ngaahi Vaka Folau 'Eve'eva

Ko e ngaahi vaka 'a ia 'oku tau mai ki Tonga ni 'i ha taimi tepile folau 'eve'eva 'a ia 'oku malava ke fakahaka mo fakahifo pasese mo 'enau ngaahi uta.

Ngaahi Totongi Taulanga	\$0.06 ki he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT)
Ngaahi Totongi Maama	\$0.03 ki he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT)
Ngaahi Totongi Pailate	\$0.055 ki he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT)

Tukukehe 'i he taimi ko ha ngaahi vaka folau 'eve'eva 'oku 'anautolu 'e ha Kautaha Vaka tatau 'a ia kuo a'u 'enau 'a'ahi ki he tu'oha taha ki he tu'oha fa he ta'u fakatohimahina, ko e 75% pe 'o e Totongi Maama mo e Totongi Taulanga 'e hilifaki ki he ngaahi 'a'ahi ko 'eni pea 'e to e tukukehe 'o kapau 'e 'a'ahi tu'oha nima ki he valu 'i ha ta'u fakatohimahina ko e 505 pe 'o e Totongi Maama mo e Totongi Taulanga 'e hilifaki, pea ko ha ngaahi 'a'ahi 'e laka hake 'i he valu he ta'u fakatohimahina, ko e Totongi Maama mo e Totongi Taulanga ko e 171/2% 'e hilifaki ki ha ngaahi 'a'ahi pehe.

Ko e Ngaahi Vaka Uta Koloa/mo Pasese (Fefolau‘aki ‘i Muli)

Ko e ngaahi vaka ‘oku tu‘uta mai ki Tonga ni ke fakahifo pea mo/pe fakaheka koloa, mo/pe fakaheka kau pasese.

Totongi Taulanga	\$0.06 ki he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT)
Totongi Maama	\$0.03 ki he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT)
Totongi Pailate	\$0.055 ki he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT)

Ko e Ngaahi Vaka Folau (Fakalotofonua) mo e Ngaahi ‘Iote

Kau heni e ngaahi vaka lesisita fakalotofonua ‘a ia ‘oku nau tau ‘i ha ngaahi ‘uhinga pe ‘i Tonga ni mo e ngaahi vaka ‘oku nau lolotonga ma‘u laiseni fefolau‘aki fakalotofonua (‘o ‘ikai ko ha laiseni folau‘aki fakalotofonua fakataimi) mo e ngaahi ‘iote.

Totongi Taulanga	\$2.75 ki he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT) he ta‘u fakatohimahina, pe ko e \$0.03 ki he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT) he mahina
Totongi Maama	\$1.75 ki he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT) he ta‘u fakatohimahina, pe ko e %0.20 ki he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT) he mahina

Ngaahi Vaka Kehe

‘I he me‘a ‘oku kau ki he ngaahi vaka kehe ko e vaeua ‘o e ngaahi totongi fakakatoa na‘e fiema‘u ki he ngaahi vaka koloa/pasese kuo pau ke totongi pehe kinautolu ni.

Tau ki he Taulanga Hono Ua mo ha Toe Taulanga Kehe

Ko ha ngaahi vaka ‘oku tau ki ha taulanga hono ua mo ha to e taulanga kehe ‘i Tonga ni ‘i he fo‘i folau pe ko ia, kuo pau ke totongi vaeua ai pe ‘i he mo e.

Totongi Tau‘anga Uafu (tute Toni Mamafa)

Ko ha totongi tau‘anga uafu ki ha vaka ‘oku tau he uafu

Fakamatala‘i ‘o e Vaka	:	Totongi ki he Toni Lesisita Fakakatoa (GRT) he houa kotoa pe (ko ha konga ‘o e houa ‘oku lau ia ko e houa ‘e 1) ‘oku tau ai ‘a e vaka he uafu.
Ngaahi Vaka Uta Pasese	:	
– Fakalotofonua ‘oku ma‘u laiseni fefolau‘aki fakalotofonua)	:	\$0.01 ki he toni (lolotonga (‘a ia fakaheka/fakahifo
– Vaka muli	:	\$0.65 ki he toni 100 (ko ha si‘i hifo he toni ‘e 100 ‘oku lau ia ko e toni ‘e 100.

Ngaahi Vaka kehe :
 – Vaka Muli mo Fakalotofonua : \$0.01 ki he toni

Tau mo e Mavahe

Ko ha ngaue'aki takitaha 'o e tau mo e mavahe, 'i he taimi 'oku fiema'u ai ha ngaue pehe, ko e ngaahi totongi 'eni 'e hilifaki.

	Taimi Ngaue	Tu'a Taimi Ngaue
Ngaahi vaka 'ikai lahi hake he 1000 TLF (GRT)	\$30	\$50
Ngaahi vaka lahi ange he 1000 TLF (GRT kae 'ikai lahi ange he 15000 TLF (GRT)	\$90	\$110
Ngaahi vaka lahi ange he 15000 TLF (GRT)	\$110	\$140

Ngaahi Totongi ki he Hiki Atu Ha Vaka mei Uafu

Ko e totongi pailate ko ia ko e \$100 ki ha hiki atu 'e hilifaki pe ia 'o ha ngaue'aki ha pailate. Ko e totongi ko 'eni 'e hilifaki 'i he 'ene hiki atu ke li taula mo 'ene foki.

Tau mo e Mavahe. 'I he totongi ko e 25% 'o e ngaahi totongi tau mo e mavahe ki ha ngaahi vaka 'oku fiema'u ke hiki 'o li taula.

Tau 'i ha Loto'i Taulanga

Ko e ngaahi totongi ko 'eni 'e hilifaki ia ki he ngaahi vaka 'oku nau tau 'o ngaue'aki ha loto'i taulanga 'i ha ta'u pe kongia 'o ha ta'u.

Ngaahi vaka 'oku 'ikai lahi hake he mita 'e 6 hono loloa	\$0
Ngaahi vaka 'oku lahi hake he mita 'e 6 hono loloa	\$50 he ta'u
Ngaahi vaka 'oku 'ikai lahi hake he mita 'e 6 hono loloa ka 'oku laiseni ke ngaue faka-komesiale	\$50 he ta'u

Ko e Ngaahi Totongi Tatali ki he Pailate Vaka

Ko e totongi \$50.00 'i he houa kae 'ikai laka hake 'i he \$500 'i he 'aho 'e ngaue'aki ki he taimi na'e fakamoleki 'e he pailate 'i he 'ene tatali ki ha vaka ha taimi pe 'o e 'aho pe po'uli.

Ngaahi Totongi Kehe

- (a) Vai Melie : Vaka muli kau ai 'a e ngaahi 'iote \$3 ki he lita 1000 pe kongia 'o ia
- (a) 'Uhila : Ngaahi vaka 'oku/pe fakafofonga ke ngaue'aki hangatonu kia kinautolu 'oku nau fakahoko.
- (c) Telefoni : Ngaahi vaka 'oku/pe fakafofonga ke ngaue'aki hangatonu kia kinautolu 'oku nau fakahoko.

Fakama'a Uafu

Ngaahi vaka folau 'eve'eva	\$ 15 ki he 'a'ahi 'e taha
Ngaahi vaka uta koloa mo uta 'ikai fakahifo sima	\$ 25 ki he 'a'ahi 'e taha
Ngaahi vaka uta koloa 'oku fakahifo sima	\$100 ki he 'a'ahi 'e taha
Ngaahi vaka folau fakalotofonua 'ikai lahi hake 'i he 100 TLF (GRT) pe \$200 'i he ta'u fakatohimahina	\$ 3 per call
Ngaahi vaka folau fakalotofonua lahi hake 'i he 100 TLF (GRT) pe \$300 'i he ta'u fakatohimahina	\$ 8 per call

Totongi ki he Ngaue'aki ha Potutahi, Tau'anga Vaka Tu'uma'u pe Ngofua ki he Tau'anga Vaka

'E 'oatu ha ngofua 'e he Potungaeu kimu'a 'i ha fokotu'u ha tau'anga vaka 'i ha potutahi kuo faka'ilonga'i 'i he Taulanga 'o Neiafu 'o pehe ni:

- T\$50.00 ki he ta'u 'a e totongi tau'anga ki ha ngaahi vaka taautaha 'a ia 'oku 'ikai ha kaunga ki ha pisinisi fakakomesiale;
- T\$100.00 ki he ta'u 'a e totongi tau'anga vaka ki he ngaahi ngaue pisinisi fakakomesiale kotoa tuku kehe 'a kinautolu 'oku nau tu'uaki ke totongi tau'anga vaka;
- T\$150.00 ki he ta'u 'a e totongi ki ha ngaahi kautaha 'oku nau tu'uaki ke totongi tau'angavaka pe.

Ngaahi Totongi ki hono Ngaue'aki 'o e Ngaahi Misini & Ngaahi nau-nau (ko e ngaahi nau-nau pe koloa ko e me'a pe 'a e tokotaha 'oku ne ngaue'aki)

Fakatokanga'i ko e taimi tatali 'oku fakakau pe 'i he totongi hono ngaue'aki.

Misini hiki toni 'e 3, lau houa kau ai 'a e taimi tatali	\$19.00
Misini hiki toni 'e 5, lau houa kau ai 'a e taimi tatali	\$21.00
Misini hiki toni 'e 7, lau houa kau ai 'a e taimi tatali	\$23.00
Misini hiki toni 'e 25, lau houa kau ai 'a e taimi tatali	\$80.00
Fakama'u talamu, lau houa, lo taha	\$5.00
Fakama'u talamu, lau houa, lo ua	\$8.00
Tulekitoa mo e taulani, lau houa kau ai 'a e taimi tatali ('i he 'elia 'o e uafu)	\$30.00
Tulekitoa mo e taulani, lau houa kau ai 'a e taimi tatali ('i tu'a he 'elia 'o e uafu)	\$41.00
Taulani, toni 20, lau houa	\$13.00
Naunau hiki koloa, uaea hiki koloa, paleti, palou, lau houa ki he naunau	\$0.80

Totongi Tauhi 'i ha 'Elia 'oku 'Ata 'i he Uafu Pule'anga

Ko e ngaahi totongi 'oku ngaue'aki ki he tu'unga koloa pe koniteina 'i he 'aho pe ko e konga 'o ia hili 'a e 'uluaki houa 24 'e pehe ni ia:

Tu'unga koloa pe koniteina fute 20	\$0.50
Koniteina fute 40	\$1.00

Totongi Uafu

Ko e totongi uafu ko ia 'oku 'oatu 'e hilifaki mo tanaki ia 'e he Pule'anga:

Totongi uafu 'i he koloa lolo fakalukufua ko e lita 1000 pe konga 'o ia	\$22.00
Totongi uafu ki he koniteina	110.00
Totongi uafu ki he toni pe konga 'o ia	4.30

Aleapau Fakahokongaue

Ko e kautaha vaka kotoa pe, pe ko 'ene fakafofonga 'a ia 'oku loto ke ngaue'aki fakamo'ua 'a e ngaahi naunau 'o e taulanga/fakahokongaue kuo pau ke kole ki he Potungaue Malini mo e Ngaahi Taulanga ha aleapau fakahokongaue pe ko ha me'a tatau 'i ha mahu'inga pa'anga tatau 'o e mahu'inga 'o e totongi 'o ha 'a'ahi tu'o taha ha vaka. Ko e aleapau fakahokongaue pe ko e pa'anga ke fakahu ki he Potungaue 'e 'ikai to e si'i ange 'i he \$10,000 tuku kehe 'a e ngaahi vaka folau 'eve'eva, vaka fekumi mo ha ngaahi vaka fakahokongaue ta'e-fakakomesiale.

Fakahoko 'i he 'aho 1 'o 'Okatopa, 2003.

James Cecil Cocker
Minisita Malini mo e Ngaahi Taulanga.